

מקדשון: אבן השתיה ב'

מקדשון מס' 3

נכתב ע"י הרב מרדכי פרסוף

היום נברר היכן נמצאת במקדש אבן השתיה, ומדוע נקראת כך:

- א. "למה נקרא 'אבן שתיה', שממנה הושתת העולם." (במדבר רבה יב, ד)
- ב. "וגם נקראת 'אבן שתיה' - אבן שהשלים הבנין. 'שתיה' - שהיא יונקת ושותה מכל האצילות." (ספר הפליאה)
- ג. "עוד נקראת 'אבן השתיה', יש שפירש מלשון השקאה, "כי משם ישקו כל העדרים", וזה דוחק. ועקר פירושו: לשון יסוד כי היא יסוד כל העליונים כנודע..." (ספר פרדס רמונים - שער כג פרק א)
- ד. "אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן: שיתין מששת ימי בראשית נבראו. ... ותנא דבי רבי ישמעאל, 'בראשית' - אל תיקרי בראשית אלא ברא שית. תניא רבי יוסי אומר: שיתין מחוללין ויורדין עד תהום, שנאמר: "אשירה נא לידידי שירת דודי לכרמו כרם היה לידידי בקרן בן שמן ויעזקהו ויסקלהו ויטעהו שורק ויבן מגדל בתוכו וגם יקב חצב בו".
'ויטעהו שורק' - זה בית המקדש, 'ויבן מגדל בתוכו' - זה מזבח, 'וגם יקב חצב בו' - אלו השיתין" (סוכה מט.)

אם כן לפי רוב הפירושים, המילה שתיה היא חשתית או יסוד. אך היכן נמצאת "האבן" הזאת?

מצד אחד: "משניטל הארון, אבן היתה שם מימות נביאים ראשונים, ושתיה היתה נקראת, גבוהה מן הארץ שלש אצבעות, ועליה היה נותן (הכהן הגדול את הקטורת ביום הכיפורים)" (משנה יומא פרק ה'), כלומר - בקודש הקדשים.

מצד שני: "ויטעהו שורק" - זה בית המקדש, 'ויבן מגדל בתוכו' - זה מזבח, 'וגם יקב חצב בו' - אלו השיתין" (סוכה מט.), ומכאן משמע שמדובר באזור המזבח.

פתרון אפשרי ניתן למצוא בדברי רבי צדוק מלובלין:

"שיש במקום: אבן שתיה שממנו הושתת העולם - והוא שורש כל העולם. וכך בנפש: יש נפש אחת שכוללת כל הדור - והוא פרנס הדור, כידוע, וכן הכוללת כל הדורות כנודע. וכן בזמן: יש זמן שכולל כל הימים - והוא יום השבת. וכל אחד מאלו חלוק לשנים. במקום - יש מזבח וקודש קדשים, ובזמן - שבת ויום טוב, ובנפשות - מלך וכהן גדול. לדוגמא: קדושת כהן גדול קביעא וקיימא שנבדל אהרן להקדישו, וקדושת מלך על ידי ישראל שנאמר: "תשים עליך וגו'" (דברים י"ז ט"ז). והמתקת כל דבר הוא בשורשו: ובשבת יכול להמתיק כל ימי השבוע להתהפך לטוב. והמתקת המקומות הוא על ידי (מלכים - א ח'): "והתפללו אליך דרך ארצם ודרך בית המקדש:" (צדקת הצדיק אות קעב)

רבי צדוק מחדש לנו כמה דברים: שנים שלושה מימדים של קדושה: מקום קדוש - כדוגמת אבן השתיה (ובחסידות "עולם"),

זמן קדוש – כדוגמת השבת (ובחסידות "שנה"), ואדם קדוש – כדוגמת הכהן הגדול (ובחסידות "נפש").

לכל מימד כזה, יש שני חלקים: חלק "קבוע" שקדוש תמידית, וחלק שאנו מקדשים: קודש הקדשים מול המזבח, שבת מול יום טוב, כהן גדול מול מלך. לעצם שאלתינו:

לאבן השתיה יש שני מימדים – מימד קודש הקדשים, המקביל לקדושת גן עדן, "רוח אלוקים מרחפת בגן", ומנגד קדושת המזבח, שקדושתו נובעת מעבודת ה' שלנו. (הרחבה בעו"ה בניצוצון על בריאת האדם)

כך גם מביא הרב טוקצינסקי:

"אבן היתה מימות נביאים ראשונים", אין הכוונה שאז הובאה האבן, אלא שמאז היתה נגלת ובולטת ממעבה האדמה, ויתכן... שנמשכת עוד הלאה למזרח עד למטה המזבח, ולפי זה, גם שם "שית" ו"שיתין" שתחת המזבח על שם - "שית" (עיר הקודש והמקדש חלק ד' עמוד י')

כלומר לפי הרב טוקצינסקי, יש על הר הבית אבן גדולה, שחלק אחד ממנה נמצאה במקום קודש הקדשים. (הנקרא שית) וההמשך שלה נמצא יותר מזרחי במקום המזבח (הנקרא שיתין) - וכולם יחד "אבן השתיה"...